

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

CZY WIECIE, DLACZEGO...

il. Marcelina Jarnuszkiewicz

Mówimy: JEDEN KOT (lp.), DWA, TRZY i CZTERY KOTY (M. l.mn.), ale PIĘĆ (SZEŚĆ, SIEDEM itd.) KOTÓW (D. l.mn.). Dlaczego mówimy i piszemy JEDEN KOT, chyba nikogo nie dziwi – skoro JEDEN, to KOT musi być w liczbie pojedynczej. Połączenie DWA, TRZY, CZTERY KOTY też jest odbierane jako logiczne: rzeczownik w liczbie mnogiej, a przypadek fleksyjny rzeczownika taki sam jak przypadek liczebnika (z dwoma, trzema, czterema kotami – tak jak: z pręgowanymi, leniwymi, tłustymi kotami). A dlaczego jak PIĘĆ, to już PIĘĆ KOTÓW, a nie „pięć koty” tak jak z poprzednimi liczebnikami? Liczebniki PIĘĆ, SZEŚĆ, SIEDEM itd. to historycznie rzeczowniki: kiedyś odmieniały się tak samo jak zachowane do dziś rzeczowniki żeńskie zakończone na spółgłoski, np. garść czy myśl (z pięcią / pięcią koni), i miały rodzaj żeński – Linde podaje jako przykład cytata z Biblii Leopolity: „Siedm kłosów wyrastała z jednego źdźbła bardzo pięknych” (jak: garść kłosów wyrastała). Rzeczowniki zwykle łączą się z innymi rzeczownikami w związku rządu – wymagają użycia drugiego rzeczownika w dopełniaczu: garść ziaren, kosz owoców, tuzin psów i PIĘĆ, SZEŚĆ, SIEDEM KOTÓW. Dawne rzeczowniki PIĄĆ, SZEŚĆ, SIEDM (i inne) przekształciły się w osobną klasę liczebników głównych: straciły rodzaj żeński, zmieniły odmianę, ale zachowały pierwotną składnię rządu – mówimy i piszemy: JEDEN KOT, DWA, TRZY i CZTERY KOTY, ale PIĘĆ, SZEŚĆ i SIEDEM KOTÓW.